

การประเมินผลโครงการเดิน-วิ่ง รณรงค์การไม่สูบบุหรี่และเพื่อสันติสุข จังหวัดชายแดนใต้ ครั้งที่ 4 ซึ่งถ้วยพระราชทาน “สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี”

The Project Evaluation of Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn Cup of Walk-Run and No Smoking for Peace in Southernmost Thailand Campaign : the 4th project

นุกูล ชื่นฟัก^{1*}, นิวัฒน์ สวัสดิ์แก้ว², วรลักษณ์ ลลิตศศิวิมล³, คัมภีร์ ทองพูน⁴, สุชาดา สุวรรณขำ⁵, อับดุลเราะมาน มอลอ⁶, กฤติกา เลชะกุล⁷, อัจฉมา พรหมสังฆะหะ⁸, สุนิตดา ชูสวัสดิ์⁹, สามารถ วราดิศัย¹⁰ และ นธี เหมมันต์¹¹

Nukool Chinfuk^{1*}, Niwat Sawatkaew², Woraluck Lalitsasivimol³, Kumpee Thongpoon⁴, Suchada Suwankum⁵, Abdulrohman molo⁶, Krittika leakakun⁷, Adcha Promsangka⁸, Sunitda Choosawat⁹, Samart Varadisai¹⁰ and Natee Hemmant¹¹

¹ อาจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาการเมืองการปกครอง และ สาขาการบริหารจัดการท้องถิ่น, คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, ประเทศไทย

¹ Lecturer Assistant Professor, Department of Politics and Government, and Department of Local Governance, Faculty of Political Science, Hatyai University, Thailand.

² อาจารย์ ดร., คณบดีคณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, ประเทศไทย

² Lecturer Dr., Dean of the Faculty of Political Science, Hatyai University, Thailand

³ อาจารย์ ดร., คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, ประเทศไทย

³ Lecturer Dr., Hatyai Business School, Hatyai University, Thailand.

⁴ อาจารย์, สาขาการเมืองการปกครอง, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, ประเทศไทย

⁴ Lecturer, Department of Politics and Governance, Faculty of Political Science, Hatyai University, Thailand.

⁵ อาจารย์, สาขาวิชาการตลาด, คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, ประเทศไทย

⁵ Lecturer, Department of Marketing, Hatyai Business School, Hatyai University, Thailand.

⁶ อาจารย์, สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, ประเทศไทย

⁶ Lecturer, Department of International Relation, Faculty of Political Science, Hatyai University, Thailand.

⁷ อาจารย์, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, ประเทศไทย

⁷ Lecturer, Department of Public Administration, Faculty of Political Science, Hatyai University, Thailand

⁸ เจ้าหน้าที่ธุรการ-เลขานุการ, ฝ่ายวิศวกรรมและอาคารสถานที่ สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, ประเทศไทย

⁸ Secretarial Staff, Engineering and Building Division, Office of President, Hatyai University, Thailand

⁹ อาจารย์, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, ประเทศไทย

⁹ Lecturer, Faculty of Political Science, Hatyai University, Thailand.

¹⁰ อาจารย์, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, ประเทศไทย

¹⁰ Lecturer, Faculty of Political Science, Hatyai University, Thailand.

¹¹ อาจารย์, คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, ประเทศไทย

¹¹ Lecturer., Hatyai Business School, Hatyai University, Thailand.

* Corresponding author, E-mail: nukool@hu.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินโครงการเดิน-วิ่ง รณรงค์การไม่สูบบุหรี่ และเพื่อสันติสุข จังหวัดชายแดนใต้ ครั้งที่ 4 ซึ่งถวายเป็นพระราชทาน “สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี” เก็บข้อมูลใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์เชิงลึก จากกลุ่มผู้เข้าร่วมโครงการที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 300 คน แบ่งเป็นเพศชาย จำนวน 180 คน (60.0%) และเพศหญิง จำนวน 111 คน (37.0%) ผู้เข้าร่วมโครงการได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการเข้าร่วมโครงการฯ เพื่อสุขภาพกายและใจที่ดี (88.7%) เพื่อมีส่วนร่วมในการแสดงพลังสร้างสันติภาพและรณรงค์การไม่สูบบุหรี่ (43.0%) เพื่อพบปะเพื่อนฝูงและการสร้างสังคมใหม่ๆ (42.3%) เพื่อเก็บระยะจากการเข้าร่วมโครงการเดิน-วิ่ง ต่างๆ ตามเป้าหมายของตน (36.5) และเพื่อมีส่วนร่วมในการสร้างสัมพันธภาพอันดีระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชน (31.7%) การรับรู้ข่าวการจัดโครงการพบว่า ส่วนใหญ่ทราบข่าวจากเพื่อน/ญาติ (58.0%) ป้ายประชาสัมพันธ์ (36.3%) เว็บไซต์ (23.0%) ได้แก่ face book เว็บไซต์ patruning.com และเว็บไซต์ forrunnew วิทยู / โทรทัศน์ (4.3%) จดหมายเชิญ (3.3%) และทางโทรศัพท์ (1.0%) เมื่อสอบถามถึงความสนใจที่จะเข้าร่วมโครงการพบว่า ส่วนใหญ่สนใจเข้าร่วมโครงการฯ ในครั้งต่อไป (98.3%) ไม่แน่ใจ (8.3%) และไม่สนใจ (1.3%) เมื่อสอบถามถึงความพึงพอใจที่มีต่อความเหมาะสมของการดำเนินงานโครงการ พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการฯ มีความพึงพอใจในภาพรวมของการจัดโครงการอยู่ในระดับมาก (3.97%) มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด เกี่ยวกับความเหมาะสมของระยะทางในการเดิน – วิ่ง (4.26%) มีความพึงพอใจในระดับมาก เกี่ยวกับความเหมาะสมของประเภทการแข่งขัน (4.13%) ความเหมาะสมของช่วงเวลาการจัดโครงการ (3.98%) ความเพียงพอของอาหารและน้ำดื่มที่ให้บริการ (3.96%) ความปลอดภัยของระบบจราจร (3.96%) ความเพียงพอของเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกในเส้นทาง (3.95%) ความปลอดภัยในการพักค้างคืน / ฝากสัมภาระ (3.95%) ความหลากหลายของสื่อประชาสัมพันธ์ (3.92%) ความหลากหลายของกิจกรรมเสริมในโครงการ (3.92%) ความเหมาะสมของอาหารและน้ำดื่มที่ให้บริการ (3.91%) ความเหมาะสมของจุดบริการน้ำดื่มตลอดเส้นทางวิ่ง (3.90%) ความเพียงพอของจุดบริการปฐมพยาบาล (3.90%) ความสะดวกในการลงทะเบียนนักกีฬา (3.83%) และความเหมาะสมของประเภทรางวัล 3.75%) ความคิดเห็นเกี่ยวกับสื่อรณรงค์การไม่สูบบุหรี่ ที่สามารถเข้าถึงประชาชนได้มากที่สุด ให้ความเห็นว่าสื่อรณรงค์การไม่สูบบุหรี่ ที่สามารถเข้าถึงประชาชนได้มากที่สุด คือ อินเทอร์เน็ต (49.3%) รองลงมาคือ โทรทัศน์ (47.3%) ป้ายโฆษณา (37.3%) วิทยู (21.3%) และหนังสือพิมพ์ (8.0%) เมื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสื่อรณรงค์การไม่สูบบุหรี่ สามารถตอบสนองต่อการเลิกสูบบุหรี่ของวัยรุ่นได้ พบว่าเห็นด้วย (79.3%) ไม่แน่ใจ (12.7%) เมื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเดิน-วิ่ง มีส่วนช่วยในการรณรงค์การไม่สูบบุหรี่ได้ พบว่าคิดว่าได้ (74.7%) ไม่แน่ใจ (11.3%) และไม่ได้ (10.0%) เมื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมรณรงค์การไม่สูบบุหรี่ แบบใดเหมาะสมและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้มากที่สุด พบว่าควรจัดกิจกรรมเดินรณรงค์ (41.0%) รองลงมาคือ จัดบอร์ดความรู้ (35.7%) กิจกรรมอบรมให้ความรู้ (33.3%) แจกสื่อสิ่งพิมพ์ / แผ่นพับ (25.0%) กิจกรรมเสียงตามสาย (19.3%) และประกวดคำขวัญ (6.3%) เมื่อสอบถามถึงสิ่งที่ประทับใจจากการเข้าร่วมโครงการพบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการฯ มีความประทับใจด้านการบริการ ความหลากหลายของอาหาร ความสามัคคี ความเป็นกันเอง สถานที่ ที่จอดรถ สภาพแวดล้อมในการจัดงาน ความปลอดภัยในการฝากสัมภาระ และได้รับรู้จักเพื่อนใหม่

คำสำคัญ : การประเมินผลโครงการ รณรงค์การไม่สูบบุหรี่ สันติสุข จังหวัดชายแดน

Abstract

This research is aimed to evaluate Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn Cup of Walk-Run and No Smoking for Peace in Southernmost Thailand Campaign: the 4th Project. Research was conducted by evaluated methods using a questionnaire and in-depth interviews from a group of participants of the project with an approximation of 300, 180 male (60.0%) and 111 female (37.0%). Comments from the participants' purposes of joining the program were for: 1) physical and mental well-being (88.7%), participating and supporting peace building in southernmost and promoting non-smoking campaign (43.0%), meeting friends and socializing (42.3%), pursuing individual goals of walk - run distance (36.5%), and participating in building good relationship between the government and private sectors (31.7%). The participants' sources of information about the project were: 1) friends and relatives (58.0%); 2) advertising boards (36.3%); 3) websites (23.0%): face book, patruning.com and forrunnews.com; 4) radio / TV (4.3%); 5) invitation letter (3.3%); and 5) telephone (1.0%). Percentage of the participants interested to join the project in the near future was 98.3, while 8.3 % of them were not certainty and 0.4%, not interested. The participants' satisfaction for the suitability of the program was at a high level (3.97%): the highest satisfaction was about distance of walk - run (4.26%), suitability of variety of competition (4.13%), appropriateness of the timing (3.98%), sufficiency of provided food and drink (3.96%), traffic safety systems (3.96%), sufficiency of traffic service staff (3.95%), safety of dormitory and baggage precaution service(3.95%), variety of advertisement channels (3.92%), variety of activities in the program (3.92%), suitability of provided food and drinking (3.91%), suitability of drinking water service points along the walk-run way (3.90%), sufficiency of medical service points (3.90%), convenience of athletes registration service points (3.83%), and suitability of the award categories (3.75%). Asked about no smoking campaign, the participants responded that the most accessible media for people were internet (49.3%), TV (47.3%), advertisement board (37.3%), radio (21.3%) and newspaper (8.0%). When asked about if the campaign media was able to affect teenagers quit smoking, 79.3 percent of the participants agreed, 12.7 percent of them disagreed, and 8.0 percent of them were not sure. When questioned about if the project could be part of a no-smoking campaign, 74.7 percent of them answered *yes*, 11.3 percent of them answered *not sure*, and 10.0 percent of them answered *no*. Questioned about what types of no-smoking campaign which is the most accessible to its targets, 41.0 percent (the highest) of the participants suggested walk rally, information board (35.7%), no-smoking awareness training (33.3%), publications / brochures (25.0%), radio campaign activity (19.3%), and watchword contest (6.3%). The participants' impressions on the project were due to the staffs' service mind, a variety of the provided food, the staffs' unity, the staffs' friendliness, the

project's location, provided car parking, environment, baggage precaution service management, and the participants' socialization.

Keywords: Project Evaluation, No-smoking Campaign, Peace, Southernmost

บทนำ

ด้วยสังคมไทยต้องการเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้ผู้คนสามารถอยู่ร่วมกันได้ด้วยความรัก ความสามัคคี และมีมิตรไมตรีต่อกัน โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่ประเทศไทยก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งจะมีผู้คนหลากหลายเชื้อชาติวัฒนธรรมเข้ามาอยู่ร่วมกันในสังคมไทย ดังนั้น การเรียนรู้ ทำความเข้าใจ และเผยแพร่ให้บุคคลทุกระดับเกิดความตระหนักในการเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน และสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติในสังคม การสร้างวัฒนธรรมสันติภาพถือเป็นเครื่องมือหนึ่งในการสร้างความเข้าใจในคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ส่งเสริมการเรียนรู้คุณธรรมและค่านิยมสากล เพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรม อันนำมาซึ่งไปสู่การเคารพซึ่งกันและกัน สามารถยุติความขัดแย้ง และอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และเสริมสร้างสังคมที่ดีงาม

นอกจากนี้การรณรงค์การไม่สูบบุหรี่นั้นมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศและดูแลสุขภาพของคนไทย เพราะบุหรี่เป็นสิ่งเสพติดที่คนส่วนใหญ่ให้ความนิยมมากที่สุด เพราะหากยังคงสูบบุหรี่ไปนานๆ ก็คงจะติดหนักขึ้นจนไม่สามารถเลิกได้ ซึ่งนั่นก็อาจเป็นเพียงข้ออ้างหนึ่งของคนที่ไม่อยากเลิกหรือไม่มีความพยายามเท่านั้นเนื่องจากในบุหรี่เต็มไปด้วยสารนิโคตินที่หากร่างกายได้รับไปนานๆ จะส่งผลให้เกิดโรคมะเร็งปอด โรคหัวใจและส่งผลเสียต่ออวัยวะอื่นๆ ตามมามากมายนอกจากนี้ ควันบุหรี่ยังมีประสิทธิภาพในการทำร้ายคนรอบข้างได้อย่างร้ายกาจ โทษของการสูบบุหรี่ที่มีทั้งต่อตัวตนเองและคนรอบข้างกัน นอกจากนี้บุหรี่ยังบั่นทอนคุณภาพชีวิตของประชากรในการพัฒนาประเทศด้วย

ในปี พ.ศ. 2559 มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ได้จัดกิจกรรม เดิน-วิ่ง รณรงค์การไม่สูบบุหรี่และเพื่อสันติสุข จังหวัดชายแดนใต้ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ รณรงค์สนับสนุนรณรงค์การไม่สูบบุหรี่และการเสริมสร้างสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนใต้เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากร นักศึกษาปัจจุบัน ศิษย์เก่าของคณะ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ตลอดจนบุคคลในชุมชนพื้นที่โดยรอบของมหาวิทยาลัยและประชาชนทั่วไปที่สนใจกิจกรรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพ เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเดิน-วิ่งเพื่อทำให้ประชาชนได้มีสุขภาพกายและใจที่ดียิ่งขึ้น และการร่วมกับ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติเพื่อร่วมการรณรงค์การไม่สูบบุหรี่และสนับสนุนการเสริมสร้างสันติสุขในสามจังหวัดชายแดนใต้ เพื่อแสดงอุดมการณ์ ความสามัคคีและเจตคติที่ดีให้เป็นที่ประจักษ์แก่สังคมอันนำมาซึ่งสันติสุขต่อไป

ดังนั้นการจัดกิจกรรมดังกล่าว ส่งผลดีในเรื่องการออกกำลังกาย และการสร้างสันติสุขในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตลอดจนส่งผลให้ผู้เข้าร่วมโครงการเรียนรู้ที่จะลดละเลิกการติดยาเสพติด โดยเฉพาะบุหรี่ ซึ่งเป็นการลงทุนที่คุ้มค่าในทุกมิติของโครงการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินผลโครงการ เดิน-วิ่ง รณรงค์การไม่สูบบุหรี่และเพื่อสันติสุข จังหวัดชายแดนใต้ ครั้งที่ 4 ซึ่งถวายเป็นพระราชทาน “สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี”

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลโครงการ

ประสิทธิ์ ตงยั้งศิริ (2524) กล่าวว่า การประเมินผลโครงการ เป็นการควบคุมทางด้านการจัดการ เป็นการตรวจสอบว่าโครงการที่ได้ดำเนินการไปนั้นมีความก้าวหน้าไปแค่ไหน มีปัญหาในการปฏิบัติอย่างไร บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ หรือมีผลกระทบทั้งทางตรงทางอ้อมอย่างไร หรือหมายถึงกระบวนการรวบรวมข้อมูลและเสนอข้อมูลเพื่อตัดสินใจเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงหรือเลือกวิธีการใหม่เกี่ยวกับการดำเนินการตามโครงการ เป็นกระบวนการในการค้นหาหรือตัดสินใจโดยมีหลักเกณฑ์หรือหลักการเพื่อการปรับปรุงแก้ไขให้ดำเนินการต่อไป

ไพศาล หวังพานิช (2533) กล่าวว่า การประเมินผลโครงการเป็นการศึกษาว่าแผนการหรือโครงการบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ทั้งในระหว่างการปฏิบัติงานตามแผน เพื่อส่งข้อมูลย้อนกลับไปยังโครงการและภายหลังจากที่ได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว และการประเมินผลยังมีความครอบคลุมไปถึงความเหมาะสมของแผนงานและโครงการ เพื่อช่วยตัดสินใจในการวางแผนและโครงการในขั้นตอนต่างๆ และการประเมินผลที่ดีควรประกอบด้วยจุดมุ่งหมายที่สำคัญ 3 ประการ คือ (1) เพื่อการวางแผนและกำหนดนโยบาย (2) เพื่อการบริหารจัดการ (3) เพื่อทดสอบผลการปฏิบัติงาน

Morris (1983) กล่าวว่า การประเมินผลโครงการ เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับโครงการ และศึกษาถึงผลกระทบของโครงการ ซึ่งข้อมูลที่เก็บรวบรวมนั้นจะต้องมีความน่าเชื่อถือและเพียงพอ ที่จะนำไปใช้ประโยชน์ เพื่อประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการนั้นๆต่อไป

Stufflebeam (1985) กล่าวว่า การประเมินผลโครงการ เป็นกระบวนการบรรยายเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเป้าหมาย การวางแผน การดำเนินการ และผลกระทบเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการตัดสินใจ เพื่อความน่าเชื่อถือ และเพื่อส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจในสภาพการณ์ของโครงการ

ทฤษฎีกระบวนการ PDCA

ทฤษฎีกระบวนการ PDCA ได้พัฒนาขึ้นโดย ดร.ซีวฮาร์ท นักวิทยาศาสตร์ชาวอเมริกัน ต่อมา ดร.เดมมิ่ง ได้นำไปเผยแพร่ที่ประเทศญี่ปุ่นจนประสบความสำเร็จเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายโดยมีกิจกรรม 4 ขั้นตอนคือ PDCA (Plan, Do, Check and Act) เป็นกิจกรรมพื้นฐานในการพัฒนาประสิทธิภาพและคุณภาพของการดำเนินงาน

วีรพงษ์ เถลิงจิระรัตน์ (2547, หน้า 56) กล่าวว่า กระบวนการ PDCA คือวิธีการที่เป็นขั้นตอนในการทำงานให้งานเสร็จอย่างถูกต้องอย่างมีประสิทธิภาพและเชื่อถือได้ ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ (Do) การตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน (Check) และการปฏิบัติการแก้ไขปัญหาที่ทำให้งานไม่บรรลุเป้าหมายตามแผนที่วางไว้(Act) ดังนั้นการหมุนวงล้อเดมมิ่ง (PDCA) อย่างต่อเนื่อง จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้การบริหารงานบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

อุทัย บุญประเสริฐ (2545, หน้า 76) ได้เสนอว่าวงจร PDCA หรือวงจรเดมมิ่ง คือแนวความคิดในการแก้ปัญหา (Problem Solving) และการพัฒนากระบวนการ(Process Improvement) อย่างต่อเนื่อง ซึ่งนำเสนอโดย ดร.เดมมิ่ง และถือว่าเป็นแนวคิดพื้นฐานของวิธีการต่าง ๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบัน กระบวนการแก้ไขปัญหประกอบด้วย

1. Plan คือการวางแผน จะครอบคลุมในเรื่องการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายวิธีการ แก้ไข และจัดทำแผนดำเนินงาน ในบรรดาองค์ประกอบทั้ง 4 ของวงจร PDCA นั้น ขั้นตอนการวางแผนเป็นเรื่อง

สำคัญที่สุด แต่ไม่ได้หมายความว่า ไม่ว่าจะการดำเนินการในขั้นตอนที่เล็จะเป็นอย่างไร ขอให้การวางแผนถูกต้องก็พอ แต่เนื่องจากทุกสิ่งทุกอย่างต้องอาศัยแผน ดังนั้นถ้าแผนไม่ดีเสียแล้ว งานอื่นก็ไม่ได้ด้วย ซึ่งถ้าแผนเดิมมีการวางแผนอย่างดี การแก้ไขก็มีน้อยและกิจกรรมต่าง ๆ ก็สามารถดำเนินได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า ในการจัดทำแผนจำเป็นจะต้องมีการระบุข้อจำกัดของทรัพยากรที่มีและผลที่มีต่อแผน เช่น ทรัพยากรมนุษย์ วัสดุดิบ และเงินทุน ระยะเวลาที่เกี่ยวข้อง และพิจารณาหาวิธีการที่เป็นไปได้ภายใต้ข้อจำกัดดังกล่าว ถ้าเป็นไปได้ควรตรวจสอบความเป็นไปได้ในการผ่อนคลายข้อจำกัดดังกล่าวด้วย ควรมีการพิจารณาข้อเสนอต่าง ๆ ก่อนที่จะกำหนดเลือกใช้ข้อเสนอที่ดีที่สุดให้เป็นแผนปฏิบัติการ ในแผนควรกำหนดวิธีการต่าง ๆ ที่ใช้เพื่อการตรวจสอบว่าแผนดังกล่าว มีการวางแผนที่ดี และมีการปฏิบัติตามแผนอย่างถูกต้อง

2. Do คือการลงมือปฏิบัติ หลังจากจบจากการวางแผนแล้วก็เข้าสู่ขั้นตอนการปฏิบัติงานหรือดำเนินงานขั้นตอนต่าง ๆ ที่เสนอไว้ ควรนำไปปฏิบัติเพื่อให้มั่นใจว่ามีการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ สิ่งที่ต้องคำนึงถึงในขั้นตอนนี้คือ

2.1 สร้างความมั่นใจว่าผู้รับผิดชอบดำเนินการ ตระหนักถึงวัตถุประสงค์และความจำเป็นของงานอย่างถ่องแท้

2.2 ให้ผู้รับผิดชอบรับรู้เนื้อหา และดำเนินการตามแผนที่กำหนด

2.3 ให้มีการศึกษา และฝึกอบรม เพื่อดำเนินการตามแผนอย่างถูกต้อง

2.4 จัดหาทรัพยากรที่จำเป็นตามที่กำหนด และเมื่อต้องการ

3. Check คือการตรวจสอบผลการปฏิบัติ เมื่อทำการตรวจสอบผลการดำเนินงานตามแผนเพื่อให้สามารถเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้น และดำเนินการแก้ไขจนได้กระบวนการหรือวิธีการปฏิบัติงานที่สามารถกำหนดเป็นมาตรฐาน ควรมีการประเมินสองด้านและเป็นอิสระซึ่งกันและกัน 1. มีการดำเนินงานตามแผนอย่างถูกต้องหรือไม่ 2. เนื้อหาของแผนมีสาระเพียงพอหรือไม่ ถ้าวัตถุประสงค์ของงานไม่บรรลุ นั้นหมายความว่าสภาพเงื่อนไขไม่ปฏิบัติตามข้อ 1 หรือข้อ 2 หรือทั้งสองข้อเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องพิจารณาว่าอยู่ในกรณีใด เพราะการแก้ไขที่ต้องการในแต่ละข้อจะแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง

4. Act คือการปฏิบัติตามผลการตรวจสอบ หรือแก้ไข การปฏิบัติการใด ๆ ที่เหมาะสมตามผลลัพธ์ที่ได้จากขั้นตอนการตรวจสอบหากผลลัพธ์ไม่เป็นไปตามเป้าหมายจะต้องทำการปรับปรุงแก้ไข ในกรณีผลลัพธ์เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ให้จัดทำเป็นมาตรฐานซึ่งเรียกขั้นตอนนี้ว่าการนำไปปฏิบัติและกำหนดเป็นมาตรฐาน (Action)

การประเมินผลโครงการแบบ CIPP Model

รูปแบบการประเมินโดยใช้รูปแบบ CIPP Model เสนอโดย Daniel L. Stufflebeam แห่งมหาวิทยาลัย Ohio State University สหรัฐอเมริกา โดยมุ่งประเมิน ดังนี้

C:Context Evaluation เป็นการประเมินบริบท เพื่อพัฒนาจุดมุ่งหมายของโครงการ เพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผล เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ เน้นในด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการ และเงื่อนไขที่เป็นจริงต่างๆที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังช่วยในการวินิจฉัยปัญหาเพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ

I:Input Evaluation เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้า เพื่อออกแบบโครงการ เพื่อใช้ในการตัดสินใจตามความเหมาะสมของการวางแผนงานต่างๆ คือ (1) ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัด

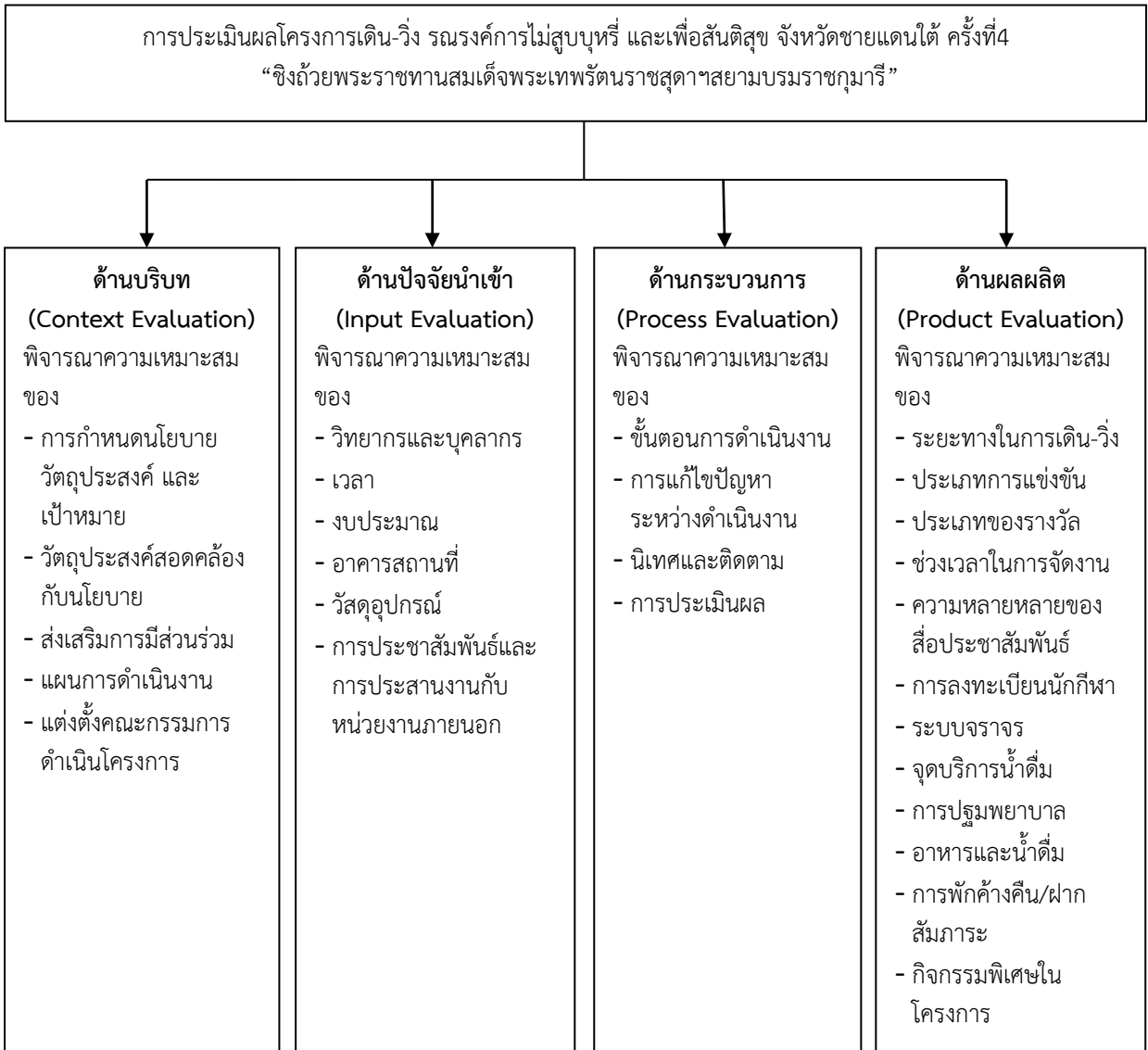

โครงการ (2) ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ (3) การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ซึ่งช่วยให้โครงการดำเนินไปได้ เช่น บุคลากร เวลา งบประมาณ อาคารสถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือ

P:Process Evaluation เป็นการประเมินกระบวนการ เมื่อแผนการดำเนินการได้รับอนุมัติและลงมือทำ การประเมินกระบวนการจำเป็นต้องได้รับการเตรียมการเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้รับผิดชอบและผู้ดำเนินการทุกลำดับชั้น การประเมินกระบวนการมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ (1) เพื่อหาข้อบกพร่องของกระบวนการหรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้ (2) เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผน (3) เพื่อเป็นการรายงานสะสมถึงการปฏิบัติต่างๆที่เกิดขึ้น

P:Product Evaluation เป็นการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ของโครงการ หรือมาตรฐานที่กำหนดไว้

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงประเมิน (Evaluation Research) เก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลเป็นระยะเวลา 5 เดือน ตั้งแต่เดือนมิถุนายน – ตุลาคม พ.ศ. 2559 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ (1) กลุ่มตัวอย่างที่เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเน้นเลือกเฉพาะผู้ที่ให้ข้อมูลได้มากและตรงประเด็น ได้แก่ คณะกรรมการดำเนินโครงการ จำนวน 70 คน (2) กลุ่มที่สุ่มหาขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1967) จากผู้เข้าโครงการทั้งหมด 2,000 คน ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 300 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ตามลำดับขั้นตอนดังนี้ (1) วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยแจกแจงความถี่ คิดเป็นค่าร้อยละ (2) วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินผลโครงการด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิตของแบบสอบถามแต่ละชุด โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความหมายของข้อมูลโดยใช้การเปรียบเทียบกับเกณฑ์การประเมินที่กำหนดไว้ 5 ระดับ คือ เหมาะสมมากที่สุด เหมาะสมมาก เหมาะสมปานกลาง เหมาะสมน้อย และเหมาะสมน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

จากผลการประเมินผลโครงการเดิน-วิ่ง รณรงค์การไม่สูบบุหรี่ และเพื่อสันติสุข จังหวัดชายแดนใต้ ครั้งที่ 4 “ซึ่งถ้ายพระราชนิพนธ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี” ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนการดำเนินการ ผลการวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านบริบท ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวม โครงการเดิน-วิ่ง รณรงค์การไม่สูบบุหรี่ และเพื่อสันติสุข จังหวัดชายแดนใต้ ครั้งที่ 4 “ซึ่งถ้ายพระราชนิพนธ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี” ด้านบริบทมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งวัตถุประสงค์ของโครงการสอดคล้องกับนโยบายส่งเสริมการจัดกิจกรรมของมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะเรื่องสุขภาพกายและใจที่ดี มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 88.7 รองลงมาได้แก่ การมีส่วนร่วมในการแสดงพลังสร้างสันติภาพและรณรงค์ไม่สูบบุหรี่ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 43.0 การพบปะเพื่อนฝูงและการสร้างสังคมใหม่ๆ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 42.3 ในการเก็บระยะจากการเข้าร่วมโครงการเดิน-วิ่ง ต่างๆ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 36.5 และการมีส่วนร่วมในการสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างหน่วยงานภาครัฐท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 31.7

2. ด้านปัจจัยนำเข้า ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวม โครงการเดิน-วิ่ง รณรงค์การไม่สูบบุหรี่ และเพื่อสันติสุข จังหวัดชายแดนใต้ ครั้งที่ 4 “ซึ่งถ้ายพระราชนิพนธ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี” ด้านปัจจัยนำเข้ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความเหมาะสมของเวลาในการจัดกิจกรรม มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 ความพร้อมด้านการประชาสัมพันธ์ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.00 ด้านการประสานงานกับหน่วยงานภายนอก มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.99

3. ด้านกระบวนการ ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวม โครงการเดิน-วิ่ง รณรงค์การไม่สูบบุหรี่ และเพื่อสันติสุข จังหวัดชายแดนใต้ ครั้งที่ 4 “ซึ่งถ้ายพระราชนิพนธ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี” ด้านกระบวนการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่า มีการดำเนินงานตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ มีความหลากหลายในกิจกรรม มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 มีการประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาระหว่างดำเนิน มีการนิเทศและตรวจติดตามระหว่างดำเนินโครงการ และมีการประเมินผลโครงการอย่างเป็นระบบ

4. ด้านผลผลิต ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวม โครงการเดิน-วิ่ง รณรงค์การไม่สูบบุหรี่ และเพื่อสันติสุข จังหวัดชายแดนใต้ ครั้งที่ 4 “ซึ่งถ้ายพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี” ด้านผลผลิตมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระยะทางในการเดิน-วิ่ง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4. ความปลอดภัยของระบบจราจร มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 ความปลอดภัยในการค้างคืนและฝากสัมภาระ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 ความเหมาะสมของจุดบริการน้ำดื่มตลอดเส้นทางวิ่ง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 และความเหมาะสมของประเภทรางวัล มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.75

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการประเมินโครงการเดิน-วิ่ง รณรงค์การไม่สูบบุหรี่ และเพื่อสันติสุข จังหวัดชายแดนใต้ ครั้งที่ 4 “ซึ่งถ้ายพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี” ทำให้ทราบแนวทางการดำเนินโครงการ ปัญหาและอุปสรรคและยังสามารถนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนา งานของมหาวิทยาลัยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากการประเมินผลโครงการเดิน-วิ่ง รณรงค์การไม่สูบบุหรี่ และเพื่อสันติสุข จังหวัดชายแดนใต้ ครั้งที่ 4 “ซึ่งถ้ายพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี” ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลดังนี้

ประเด็นที่ 1 การประเมินผลด้านบริบทของคณะกรรมการดำเนินโครงการ พบว่า วัตถุประสงค์ของโครงการสอดคล้องกับนโยบายส่งเสริมการจัดกิจกรรมของคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากมหาวิทยาลัยหาดใหญ่มีนโยบายชัดเจนในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมของคณะต่างๆ ภายใต้วิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัย คือ "มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ 2560 เป็นมหาวิทยาลัยเอกชนชั้นนำของเมืองไทย" ให้มีความสำคัญกับแนวคิด Green and White University ด้านการดำเนินกิจกรรมภายในและภายนอก ส่งผลให้กระบวนการในการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของ นกุล ชื่นพักและวรลักษณ์ ลลิตศศิวิมล (2556) , (2557) และ (2558) พบว่า วัตถุประสงค์ของโครงการสอดคล้องกับนโยบายของมหาวิทยาลัย

ประเด็นที่ 2 การประเมินผลด้านปัจจัยนำเข้าของคณะกรรมการดำเนินโครงการ พบว่า ความพร้อมของวิทยากรและบุคลากรในการดำเนินโครงการ ด้านสถานที่และเจ้าหน้าที่ให้บริการ เวลาในการจัดกิจกรรม การประชาสัมพันธ์และการประสานงานกับหน่วยงานภายนอก ความพอเพียงใน การสนับสนุนงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินโครงการ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากมหาวิทยาลัยมีนโยบาย วัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ชัดเจน มีแผนงานในการดำเนินโครงการ และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินโครงการตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้กระบวนการในการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของ วัฒนพงษ์ คงสืบเสาะ (2555) พบว่า ด้านปัจจัยนำเข้า อยู่ในระดับมาก กล่าวคือ มีความพร้อมด้านบุคลากรในการจัดเตรียมก่อนดำเนินกิจกรรม มีการประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ผู้สนใจได้เข้าร่วมอย่างทั่วถึงและผ่านสื่อต่างๆ มีการประสานงานของแต่ละฝ่ายที่มีประสิทธิภาพ และมีการสนับสนุนงบประมาณ วัสดุและอุปกรณ์ที่เพียงพอ

ประเด็นที่ 3 การประเมินผลด้านกระบวนการของคณะกรรมการดำเนินโครงการ พบว่า การดำเนินงานของโครงการเป็นไปตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ มีการประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาระหว่างดำเนินโครงการ มีการนิเทศและติดตามระหว่างดำเนินโครงการ และมีการประเมินผลโครงการอย่างเป็นระบบ มี

ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากมหาวิทยาลัยหาดใหญ่มีแผนงานในการดำเนินโครงการ และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินโครงการตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับการศึกษาของ วัฒนาวณิชชานนท์ (2553) พบว่า ด้านกระบวนการ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก กล่าวคือ โครงการมีการดำเนินงานตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ มีการประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาระหว่างดำเนินโครงการ และมีการประเมินผลโครงการอย่างเป็นระบบ

ประเด็นที่ 4 การประเมินผลด้านผลผลิตของผู้เข้าร่วมโครงการ พบว่า ระยะเวลาในการเดิน-วิ่ง ความปลอดภัยของระบบจราจร ความเหมาะสมของประเภทรางวัล ความสะดวกในการลงทะเบียนของ นักกีฬา ความเพียงพอของเจ้าหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกเส้นทาง ความเพียงพอของอาหารและน้ำดื่ม ความเหมาะสมของประเภทการแข่งขัน และความเพียงพอของจุดบริการปฐมพยาบาล มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ในขณะที่ ความหลากหลายของสื่อประชาสัมพันธ์ ความเหมาะสมของจุดบริการน้ำดื่มตลอดเส้นทาง และความหลากหลายของกิจกรรมพิเศษในโครงการ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ความพร้อมของอาหารและน้ำดื่มที่นำมาบริการ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่การดำเนินโครงการ ได้แก่ ระยะเวลาในการเดิน-วิ่ง ประเภทการแข่งขัน การจราจรและความปลอดภัย สถานที่จัดงานและจัดเตรียมที่พัก ระยะเวลาในการจัดงาน การประชาสัมพันธ์งาน ประเภทของรางวัล การปฐมพยาบาล และความต้องการให้มีการจัดกิจกรรมครั้งต่อไป มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ นกุล ชื่นพิกและวรลักษณ์ ลลิตศศิวิมล (2556) , (2557) และ (2558) พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความพึงพอใจเกี่ยวกับการดำเนินการจัดโครงการในด้านผลผลิตอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากมหาวิทยาลัยหาดใหญ่มีการตั้งเป้าหมายของผู้เข้าร่วมโครงการไว้ จำนวน 2,000 คน วันจัดโครงการจริงมีผู้เข้าร่วมโครงการทั้งหมด 4,300 คน ซึ่งเกินเป้าหมายที่กำหนด

ข้อเสนอแนะจากการประเมินผลโครงการเดิน-วิ่ง รมณรงค์การไม่สูบบุหรี่ และเพื่อสันติสุข จังหวัดชายแดนใต้ ครั้งที่ 4 “ซึ่งถ้ายพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี” ควรมีการดำเนินการจัดโครงการอย่างต่อเนื่องทุกปี โดยกำหนดเป็นแผนประจำปีของมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ และให้เพิ่มระยะเวลาในการแข่งขัน เป็น 3 ประเภท โดยเพิ่มประเภท HALF MARATHON 21.1 KM. ต่อไป

คำขอบคุณ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ประเภทเต็มจำนวน (พ.ศ. 2559) ขอขอบพระคุณ

เอกสารอ้างอิง

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2540). *แผนแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- นกุล ชื่นพิก และ วรลักษณ์ ลลิตศศิวิมล. (2557). การประเมินผลโครงการเดิน-วิ่ง เพื่อสันติภาพ สิ่งมหาด มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ ครั้งที่ 1. การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 5. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- นกุล ชื่นพิก และคณะ. (2558) การประเมินผลโครงการเดิน-วิ่ง ม.หาดใหญ่ เพื่อสันติภาพ จังหวัดชายแดนใต้ ครั้งที่ 2 ซึ่งถ้ายพระราชทาน “สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี.

การประชุมวิชาการระดับชาติ ด้านบริหารธุรกิจและเศรษฐศาสตร์ ครั้งที่ 2. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

นุกูล ชื่นฟัก และวรลักษณ์ ลลิตศศิวิมล. (2559) การประเมินผลโครงการเดิน – วิ่ง ม.หาดใหญ่นานาชาติ เพื่อสันติภาพ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ครั้งที่ 3 ซึ่งถวายเป็นพระราชทาน “สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. การประชุมหาดใหญ่วิชาการ ระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 7. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

ประสิทธิ์ ตงยั้งศิริ. (2524). *การวิเคราะห์และประเมินโครงการ*. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.

ไพศาล หวังพานิช. (2533). หลักและวิธีการประเมินโครงการ. *วารสารการวัดผลการศึกษา*, 11, 23-38.

วัฒน์พงษ์ คงสืบเสาะ. (2555). *โครงการ มมส-มหาสารคาม มินิ-ฮาล์ฟมาราธอน ครั้งที่ 6 ซึ่งถวายเป็นพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี*, รายงานการประเมินผลโครงการ, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

วัฒนา วณิชชานนท์. (2553). *โครงการ เดิน-วิ่งเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวครบรอบ 82 พรรษา*, รายงานการประเมินผลโครงการ, มหาวิทยาลัยแม่โจ้-แพร่ เฉลิมพระเกียรติ.

Morris, L.L. (1983). *Program evaluation kit*. California: Sage Publications Inc.

Stufflebeam, D.L. (1985). *Alternative approaches to educational evaluation*. California: Mc Cutchan.